

Türkiye

Türkiye’de Scholars at Risk (SAR) akademik özgürlük, kurumsal özerklik ve daha genel olarak akademisyen ve öğrenci ifadesi üzerindeki ağır baskıların devam ettiğini bildirmiştir. Bunlara, görünürdeki siyasi düşüncelere dayalı olarak bir üniversite rektörünün atanması, öğrenci protestolarını kısıtlama çabaları, öğrencilerin ve akademisyenlerin tutuklanması ve kovuşturulması da dahildir.

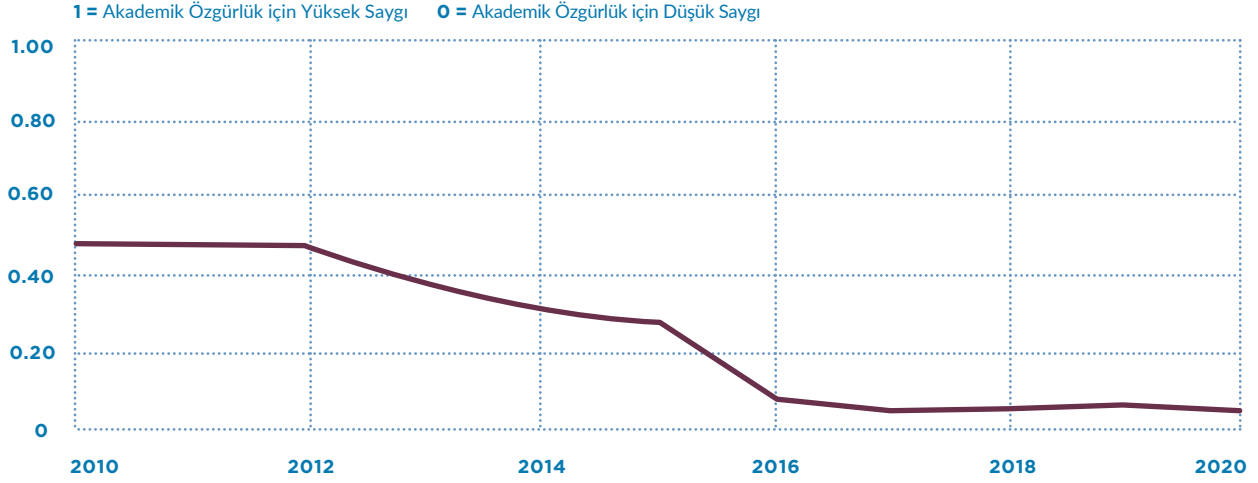
Türkiye, akademik özgürlüğün korunmasını sağlayan ulusal ve uluslararası yasal belgelere bağlıdır. Türkiye, düşünce ve ifade özgürlüğünü sağlayan (Madde 19) Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesine (ICCPR) ve eğitim hakkını sağlayan (Madde 13) ve taraf devletleri “bilimsel araştırma ve yaratıcı faaliyetler için vazgeçilmez olan özgürlüğe saygı” duymaya çağıran Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesine taraftır (Madde 15(3)). Akademik özgürlüğün tam olarak uygulanması, aynı zamanda, “yükseköğretim kurumlarının akademik çalışmaları, standartları, yönetimi ve ilgili faaliyetleriyle ilgili olarak, özellikle devlet tarafından sağlanan fonlar ve akademik özgürlük ve insan haklarına saygı konularında kamuya hesap verebilirlik sistemleriyle uyumlu ilgili faaliyetleri hakkında etkili karar vermeleri için gerekli öz-yönetim derecesi” olarak tanımlanan kurumsal özerkliğe saygı gösterilmesine bağlıdır.¹ İç Türk hukuku, üniversitelerin idari ve akademik özerklik hakları da dahil olmak üzere akademik özgürlüğü ve ilgili hakları da tanıır.² Türkiye Anayasası, eğitim hakkını (Madde 24) ve “bilim ve sanatı inceleme ve öğretme, ifade etme ve yayma ve bu alanlarda özgürce araştırma yapma” hakkını (Madde 27) açıkça tanımaktadır.³ Burada tartışılan birtakım olaylarla ilgili olarak, Türkiye Anayasası bazı uyarılarla birlikte ifade (Madde 26), örgütlenme (Madde 33) ve toplanma (Madde 34) özgürlüklerini de sağlamaktadır.*

Türkiye’nin yükseköğretim topluluğu, 2016 yılının başlarında, ülkenin güneydoğu Kürt bölgesindeki Türkiye’nin sert politikaları ve hükümetin o yılın Temmuz ayında başarısız bir darbe girişimine verdiği yanıtla bunların son verilmesini talep eden bir dilekçeye (“Barış İçin Akademisyenler” bildirisini) akademik imza sahiplerine karşı bir misillemeyle 2016 yılının başlarında başlayan bir takım baskının yıkıcı etkilerinden zarar görmeye devam ediyor. Önceden bildirildiği gibi, bu olayların ardından yükseköğretim alanını hedef alan eylemler ve politikalar arasında akademisyenler, üniversite çalışanları ve öğrenciler hakkında cezai soruşturmalar, tutuklamalar ve kovuşturmalar; 6.000’den fazla yükseköğretim personelinin devlet denetimindeki işten çıkarılmaları; üniversitelerin zorla kapatılması; etkilenen akademisyenleri ve ailelerini hedef alan uluslararası seyahat yasakları; ve bu akademisyenlerin çoğu için “sivil ölüm” olarak bilinen duruma varan kısıtlamalar-akademik kariyerlerinin sona ermesi ve başka bir yerde yeniden başlayamamaları olmuştur.† Bu raporlama döneminde, şiddet içermeyen öğrenci protestoculara ve yükseköğretim topluluğunun diğer üyelerine yönelik önemli sayıda tutuklama ve saldırı da görüldü. Bu protestoların birçoğu, Türkiye’nin cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından, ülkenin en iyi kurumlarından biri olan Boğaziçi Üniversitesi’nin siyasi

* Örneğin, düşünceyi ifade etme ve yayma özgürlüğü ile ilgili olarak Madde 26 şunları öngörmektedir: “Bu hürriyetlerin kullanılması, milli güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.” Madde 33 ve 34, ulusal güvenlikle ilgili benzer uyarılar içermektedir.

† Görevden alınan birçok akademisyen, kendilerini ve ailelerini desteklemek için küçük işler üstlenmek zorunda kaldılar. Mart 2021’de biyomühendislik profesörü Mustafa Kemal, işçi olarak çalıştığı bir şantiyede geçirdiği kazada hayatını kaybetti. *Bakınız* “Görevden alınan akademisyen şantiye kazasında hayatını kaybetti,” *Turkish Minute*, 25 Mart 2021, <https://turkishminute.com/2021/03/25/dismissed-academic-laborer-killed-construction-site-accident/>.

AKADEMİK ÖZGÜRLÜK İNDEKSİ: TÜRKİYE

Türkiye'de, akademik özgürlüğe saygı, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan hükümeti tarafından akademisyenlere ve öğrencilere yönelik, alenen ifade ya da hükümet tarafından hoş görülmeyen gruplarla bağlantılı oldukları iddiasıyla akademisyenleri, personeli ve öğrencileri hedef alan toplu işten çıkarmalar, tutuklamalar, kovuşturular ve seyahat kısıtlamaları da dahil olmak üzere, kapsamlı saldırıların ortasında hızla düştü. Küresel Kamu Politikası Enstitüsü (GPPi), Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg (FAU), V-Dem Enstitüsü, SAR ve ortaklaşa geliştirilen bir araç olan Akademik Özgürlük Endeksi tarafından sağlanan yukarıdaki veriler hakkında <https://www.gppi.net/2021/03/11/free-universities> adresinden daha fazla bilgi edinin.

müttefiki olarak rektör olarak görevlendirilmesine tepki olarak gerçekleşti.

1 Ocak tarihinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, ilerici kültürü ve akademik mükemmelliği ile uluslararası düzeyde tanınan bir kurum olan İstanbul'un **Boğaziçi Üniversitesi** başta olmak üzere beş üniversiteye yeni rektörler atadı. Türkiye Bilimler Akademisi tarafından yayınlanan bir rapora göre, Boğaziçi, "Türkiye'nin akademik açıdan en verimli devlet üniversitesi"³ idi ve akademik itibarı ve çeşitliliği nedeniyle, 2016 yılından bu yana ülkenin yükseköğretim kurumlarına uygulanan hükümet baskılarının en kötü etkilerinden bazılarını önlediği görülüyordu.⁴ Geçmişte Türk hukukuna göre rektörler ancak kadrolu ve kadrolu akademik fakülte tarafından seçildikten sonra atanmışlar ve daha sonra atanmak üzere ülke başkanlığına sunulmuşlardır. Ancak 29 Ekim 2016'da o yılın Temmuz ayındaki başarısız darbe girişimine tepki olarak çıkarılan olağanüstü hal ortasında, Cumhurbaşkanı Erdoğan, üniversite fakültesini rektör atama sürecinden çıkarılarak cumhurbaşkanlığı ve Türk Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) eline veren 676 sayılı olağanüstü hal kararnamesini çıkardı. BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi (OHCHR), bu kararnamenin (diğerlerinin yanı sıra) "ulusal güvenliğe yönelik herhangi bir tehditle ilgisi olmayan çeşitli konuları düzenleyen omnibus mevzuatı" oluşturduğunu belirtti⁵ ve Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu tarafından,

kararnamenin mutlaka "olağanüstü hal yönetimi ile bir bağlantısı olmadığı" görüşünü onayladı.⁶ 2018 yılında olağanüstü halin kaldırılmasının ardından Cumhurbaşkanı Erdoğan, YÖK'ü ortadan kaldıran ve devlet üniversitelerinde rektör atama konusunda tek yetkili Cumhurbaşkanlığına veren bir kararname çıkararak atama sürecini değiştirmek için yeniden yürütme yetkilerini kullandı. Geçmişteki atamalar endişeleri ve protestoları artırmış olsa da, hiçbir noktada, Erdoğan'ın tek taraflı olarak eski siyasetçi, iktidardaki Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) üyesi ve siyasi müttefiki Melih Bulu'yu Boğaziçi Üniversitesi rektörü olarak ataması kadar yoğun olmamıştı. Karar, kurumsal özerkliği, akademik özgürlüğü ve demokratik değerleri ihlal ettiğini belirten Boğaziçi fakültesi ve öğrencileri tarafından hızla kınandı. Atamayı eleştirenler, doktora tezini intihal ettiğine dair raporları gerekçe göstererek Bulu'nun akademik olarak nitelikleri ve dürüstlüğü konusunda da ciddi endişeler dile getirdiler.⁷

Bulu'nun atanması bahar boyunca süren bir dizi protestoya yol açtı. Polis rutin olarak zorla ve tutuklamalarla karşılık verdi.⁸ 4 Ocak günü yüzlerce Boğaziçi Üniversitesi öğrencisi ve öğretim üyesi, COVID-19 pandemi sebebiyle online olarak yapılan dersleri boykot ederek Güney Kampüs önünde atamayı protesto etmek için toplandı. Polis, öğrencilere göz yaşartıcı gaz ve plastik mermi sıkarak ve onlarla çatışarak karşılık verdi.⁹ Ertesi

gün, yetkililerin protestoya katıldığı iddia edilen 24 kişinin evlerine baskın düzenleyerek 17 kişiyi gözaltına aldığı ve bildirildiğine göre 6 Ocak'ta 14 kişiyi daha gözaltına aldığı bildirildi. Göstericilerin gözaltıları sırasında çıplak arandıkları ve 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasasını ihlal etmek ve tutuklanmaya direnmekle (suçlanmadıkları anlaşılrsa da) olası suçlamalarla karşı karşıya oldukları bildirildi. Bildirildiğine göre 7 Ocak'ta serbest bırakıldılar.¹⁰ 8 Ocak'ta **Orta Doğu Teknik Üniversitesinde** polis, Boğaziçi atamasını protesto eden 17 öğrenciyi daha şiddetle tutukladı.¹¹ 1 Şubat tarihinde öğrenciler, öğretim üyeleri ve diğerleri İstanbul Valiliğinin protesto faaliyetlerini bir ay süreyle yasaklama emrinden kısa bir süre sonra Boğaziçi kampüsünde toplandılar. Polis, üniversite kapılarının önünde 108 kişiyi ve kampüste 51 kişiyi daha gözaltına aldı.¹² Çoğu yaklaşık bir gün sonra serbest bırakılrsa da, 97 protestocu daha sonra 2911.¹³ sayılı Kanun'u ihlal etmekle suçlandı. 4 ve 5 Şubat tarihlerinde Bursa,¹⁴ Çanakkale,¹⁵ Konak¹⁶ ve Samsun'da¹⁷ 71 öğrenci daha protesto faaliyetleriyle ilgili olarak gözaltına alındı.

15 Temmuz tarihinde Cumhurbaşkanı Erdoğan, Bulu'nun görevden alınmasına ve yerine ğaziçi Üniversitesi Rektör Vekili olarak Fen Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Mehmet Naci İnci'nin getirilmesine karar veren Cumhurbaşkanlığı kararnamesi yayınladı. Reuters haberine göre YÖK, en azından kısmen rektörlük çalışmalarındaki eksiklikler nedeniyle Bulu'nun görevden alınmasını istedi.¹⁸ Bulu'nun görevden alınmasından kısa bir süre sonra Rektör Vekili, sinemacı ve Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü öğretim görevlisi **Can Candan**'ın sözleşmesini feshetti.¹⁹ Candan, Bulu'nun rektör olarak atanmasına yönelik öğrenci protestolarını kamuoyu önünde destekledi ve belgeledi. İnci, fesih mektubunda, Candan'ın üniversiteyi eleştirdiği gerekçesiyle disiplin soruşturmasına konu olduğunu dikkate aldı. Aynı zamanda, İnci, aynı bölümde hukukçu ve yarı zamanlı öğretim görevlisi olan, üniversite yönetimini de eleştiren ve protestolar sırasında öğrencilere destek veren **Feyzi Erçin**'in okutacağı dersleri onaylamayı reddetti.²⁰ 20 Ağustos tarihinde Erdoğan, İnci'yi rektör olarak atadı ve bu karar, fakültenin yüzde 95'inin rektörlük için İnci'ye karşı çıktığı bir iç oylamayı görmezden geldiğini ifade eden fakülte ve öğrenciler tarafından yeniden protestolara yol açtı.²¹

Geçtiğimiz yılda da akademisyenlerin ve öğrencilerin kovuşturmaları görüldü. Örneğin 30 Kasım 2020'de Temmuz 2016 darbe girişiminin ardından tutuklanan eski İstanbul Üniversitesi iletişim akademisyeni **Vedat Demir**, "silahlı terör örgütüne üye olmak" suçundan altı yıl yedi ay hapis cezasına çarptırıldı. Yetkililer onu

Gülen hareketine üye olmakla suçladılar. İddiaya göre, mahkumiyetin delil kaynakları arasında Demir'in elinde beş ABD doları, kişisel notlar, diğer akademisyenlerle WhatsApp mesajları ve Demir'in yazdığı makaleler yer alıyordu. Duruşmanın dakikalarca sürdüğü ve Demir'in avukatının konuşmasına izin verilmediği bildirildi.²² 30 Ocak 2021 tarihinde, beş Boğaziçi Üniversitesi öğrencileri, Mekke, Suudi Arabistan'da Kabe, kutsal Müslüman bir türbe, LGBTQ+ gurur bayraklar Orta Doğu folklor, geleneksel cinsiyet rolleri zorlu ve açıklayıcı bir metin bulundu, efsanevi bir yarı-kadın, yarı-yılan figürü ile birlikte gösteren bir poster dahil kampüste Sanat Sergisi yer aldıkları iddiasıyla tutuklandı. Kampüsteki İslami bir grup, polisin üniversitenin güzel sanatlar ve LGBTQ+ öğrenci kulüplerinin ofislerini aramasına yol açan posterden şikayetçi oldu. Polis, beş öğrenciyi "nefrete tahrik" ve "dini değerleri aşağılamak" suçlamasıyla tutukladı.²³ Tutuklamaların ardından içişleri Bakanı Süleyman Soylu, sergiyle ilgili olarak "LGBT sapıklarının" gözaltına alındığını tweetledi. Polis, 7 Şubat 2021 tarihinde Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi öğrencisi Beyza Buldağı Twitter hesabından Cumhurbaşkanı Erdoğan'a hitaben tutuklu protestocuların serbest bırakılmasını ve Melih Bulu'nun istifasını talep eden açık bir mektup yayınladığı iddia edilerek gözaltına aldı. Daha sonra İstanbul'a sevk edildi ve "halkı kin, kin ve düşmanlığa tahrik etmek" ve "suç işlemeye tahrik etmek" nedeniyle resmen suçlandı.²⁴

SAR'a bildirilen bir olayda, Üniversitelerarası Kurul olarak bilinen bir yüksek öğretim kurumu, görünüşe göre kurulun akademisyenin tezinin konusu ve içeriği ile anlaşmazlığına dayanarak bir bilim insanının ABD doktora derecesinin denkliğini onaylamayı reddetmiştir.²⁵ Üniversitelerarası Kurul ("Üniversitelerarası Kurul" veya "ÜAK"), adayların diplomalarını örgün eğitim yoluyla alıp almadıklarını ve dereceyi veren üniversitenin Türkiye'de tanınıp tanınmadığını belirleyerek uluslararası eğitim belgesini onaylamaktadır. 2019 yılında State University of New York Binghamton (SUNY-Binghamton), **Mehmet Baki Deniz**'e sosyoloji alanında doktora verdi. Mayıs 2020'de Deniz, ÜAK'a "1980-2008 Arasında Türkiye'yi Kim Yönetiyor?" başlıklı lisansüstü tezi de dahil olmak üzere lisans diploması için gerekli materyalleri sunmuştur. İş Gücü ve Otoriter Popülizmin Yükselişi,²⁶ Kurul, Haziran 2021'de Deniz'in doktorasını onaylamayı reddeden kararında, daha fazla açıklama yapmadan tezin "içeriğini ve konusunu" aktardı. Deniz, doktora belgesi olmadan Türkiye'de akademik iş bulamamaktadır. Deniz'in avukatı o zamandan beri ÜAK'ın kararını Türkiye'nin en yüksek idare mahkemesi olan Danıştaya temyiz ederek, Türkiye'nin

anayasanın 27. maddesini “Bilim ve sanatları inceleme ve öğretme, ifade etme, yayma ve bu alanlarda özgürce araştırma yapma hakkı.” ihlal ettiğini iddia etti. ÜAK'ın reddine ilişkin yorum yapan Türkiye İnsan Hakları Vakfı, “Türkiye'den yurtdışında doktora yapmış araştırmacıların, ÜAK tarafından onaylanacak vasat tezler yazmak için oto sansür arasında seçim yapmak zorunda kalacakları ve Türkiye'ye dönmeyecekleri endişesini” dile getirdi.²⁷

Türk makamlarının görüşleri ve iddia ettikleri dernekler için akademisyenlere, öğrencilere ve personele yönelik ülke çapında bir saldırı kampanyası başlatmasının üzerinden beş yıldan fazla zaman geçti. Siyasi aktörler ve devlet yetkilileri üniversite işlerine müdahale etmeye devam etmektedir. Yetkililer, akademisyenlere ve öğrencilere karşı güç, tutuklama ve kovuşturma kullanmaya devam etmektedir. Ulusal güvenlik önlemleri kisvesi altında seyahat kısıtlamaları ve istihdam yasakları, çalışmalarını sürdürmek isteyen ülke çapındaki akademisyenleri dışlamaya devam ediyor. Türkiye'nin yüksek öğretim camiası ve akademik özgürlükleri hala felç halindedir.²⁸

SAR, Türkiye hükümetine, kovuşturmaların, sonlandırmaların, seyahat kısıtlamalarının ve yürürlükteki insan hakları standartlarına aykırı olarak yürütülen diğer devlet eylemlerinin tersine çevrilmesi ve düzeltilmesi de dahil olmak üzere, 2016 ile bugün arasında Türkiye'nin yükseköğretim topluluğuna verilen zararı tersine çevirme çağrılarını yenilemektedir. SAR, Türk makamlarını akademik özgürlük ve ifade özgürlüğü haklarının şiddetsiz kullanımı nedeniyle akademisyen ve öğrencilere yönelik güç kullanımından, tutuklanmasından ve kovuşturulmasından kaçınmaya ve fakültenin rektör atama sürecindeki rolünü yeniden tesis etmek de dahil olmak üzere Türkiye'nin yükseköğretim kurumlarının özerkliğine saygı göstermeye çağırıyor. SAR ayrıca küresel akademik camiaya ve dünya çapındaki yükseköğretim liderlerini Türkiye'deki akademik özgürlükle ilgili endişelerini mümkün olan tüm platformlarda alenen ifade etmeye, eleştirilerini Türkiye Yükseköğretim Kuruluna (YÖK) iletmeye, görevlerinden haksız yere ihraç edilen akademisyenler veya haksız kovuşturmalara maruz kalan ve Türk kurumlarıyla ortaklıklarının bir koşulu olarak akademik özgürlük konusunda ödün vermeden direnen akademisyenlere destek sunmak çağrısında bulunmaktadır.

SON NOTLAR

1. Bkz. UNESCO, “Yükseköğretim Öğretim Elemanlarının Statüsüne İlişkin Tavsiye”, 11 Kasım 1997, para. 17, http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13144&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.
2. Fatma Nevra Seggie ve Veysel Gokbel, ‘Türkiye’de Akademik Özgürlük: Geçmişten Günümüze’ (Haziran 2014), syf. 18-22.
3. Ortadoğu Araştırmaları Derneği (MESA) “Erdoğan’ın üniversite başkanlarını tek taraflı atamaları nedeniyle Türk devlet üniversitelerinin özerkliğinin süregelen aşınması” 20 Ocak 2021, <https://mesana.org/advocacy/committee-on-academic-freedom/2021/01/20/ongoing-erosion-of-the-autonomy-of-turkish-public-universities-due-to-erdogans-unilateral-appointments-of-university-presidents>.
4. Ayla Jean Yackley, “Erdoğan’ın atadığı rektörle ilgili Türk üniversitesinde protestolar devam ediyor,” *Politico*, 15 Ocak, 2021, <https://www.politico.eu/article/turkey-university-rector-melih-bulu-protests-recep-tayyip-erdogan/>.
5. UN OHCHR, “Güneydoğu ile ilgili bir güncelleme de dahil olmak üzere olağanüstü halin Türkiye’deki insan hakları üzerindeki etkisine ilişkin rapor,” Mart 2018, https://www.ohchr.org/Documents/Countries/TR/2018-03-19_Second_OHCHR_Turkey_Report.pdf.
6. Avrupa Konseyi, Venedik Komisyonu Görüş No. 865/ 2016, 10 Kasım, 2016, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-REF\(2016\)061-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-REF(2016)061-e).
7. “Erdoğ tarafından atanan rektör tezinin bazı bölümlerini intihal etti - doğruluk kontrolü internet sitesi,” *Ahval*, 15 Ocak 2021, <https://ahvalnews.com/bogazici-university/erdogan-appointed-rector-plagiarised-parts-his-dissertation-fact-checking>.
8. Aşağıda açıklanan olaylara ek olarak, öğrenci protestoculara yönelik kitlesel gözaltılar, 6 Kasım 2020’de, Türkiye Milli Eğitim Bakanlığı dışındaki bir protestodan sonra gerçekleşti, bkz SAR Academic Freedom Monitoring Project (AFMP), 6 Kasım 2020, <https://www.scholarsatrisk.org/report/2020-11-06-various-institutions/>; SAR AFMP, 25 Mart 2021, <https://www.scholarsatrisk.org/report/2021-03-25-bogazici-university/>; SAR AFMP, 26 Mart, 2021, <https://www.scholarsatrisk.org/report/2021-03-26-bogazici-university/>; and SAR AFMP, 1 Nisan 2021, <https://www.scholarsatrisk.org/report/2021-04-01-bogazici-university/>.
9. SAR AFMP, 4 Ocak 2021, <https://www.scholarsatrisk.org/report/2021-01-04-bogazici-university/>.
10. SAR AFMP, 5 Ocak 2021, <https://www.scholarsatrisk.org/report/2021-01-05-bogazici-university/>.
11. SAR AFMP, 8 Ocak 2021, <https://www.scholarsatrisk.org/report/2021-01-08-middle-east-technical-university/>.
12. SAR AFMP, 1 Şubat 2021, <https://www.scholarsatrisk.org/report/2021-02-01-bogazici-university/>.
13. SAR AFMP, 19 Nisan, 2021, <https://www.scholarsatrisk.org/report/2021-04-19-bogazici-university/>.
14. SAR AFMP, 4 Şubat 2021, <https://www.scholarsatrisk.org/report/2021-02-04-various-bursa/>.
15. SAR AFMP, 4 Şubat 2021, <https://www.scholarsatrisk.org/report/2021-02-04-canakkale-onsekiz-mart-university/>.
16. SAR AFMP, 5 Şubat 2021, <https://www.scholarsatrisk.org/report/2021-02-05-various/>.
17. SAR AFMP, 4 Şubat 2021, <https://www.scholarsatrisk.org/report/2021-02-04-various/>.
18. Daren Butler ve Ali Kucukgocmen, “Türkiye’de üniversite

- protestoları rektörün görevden alınmasına rağmen bitmedi,” *Reuters*, 16 Temmuz 2021, <https://www.reuters.com/world/middle-east/turkey-university-protests-not-over-activists-say-2021-07-16/>.
19. SAR AFMP, 16 Temmuz 2021, <https://www.scholarsatrisk.org/report/2021-07-16-bogazici-university/>.
 20. Dilek Şen, “Boğaziçi rektör yardımcılığına atanan Feyzi Erçin’in dersini onaylamıyor,” *Bianet*, 31 Mayıs 2021, <https://bianet.org/english/education/244887-appointed-vice-rector-of-bogazici-doesn-t-approve-feyzi-ercin-s-course>.
 21. “Erdoğan’ın yeni rektör atamasıyla Boğaziçi Üniversitesi’nde yeni protestolar,” *Bianet*, 23 Ağustos 2021, <https://m.bianet.org/english/education/249201-fresh-protests-at-bogazici-university-as-erdogan-appoints-new-rector>.
 22. SAR AFMP, 30 Kasım 2020, <https://www.scholarsatrisk.org/report/2020-11-30-unaffiliated/>.
 23. SAR AFMP, 30 Ocak 2021, <https://www.scholarsatrisk.org/report/2021-01-30-bogazici-university/>.
 24. SAR AFMP, 7 Şubat 2021, <https://www.scholarsatrisk.org/report/2021-02-07-mimar-sinan-fine-arts-university/>.
 25. SAR AFMP, 16 Haziran 2021, <https://www.scholarsatrisk.org/report/2021-06-16-state-university-of-new-york-at-binghamton/>.
 26. *Bakınız Mehmet Baki Deniz*, “1980 ile 2008 Arasında Türkiye’yi Kim Yönetiyor? İş Gücü ve Otoriter Popülizmin Yükselişi,” 20 Kasım 2019, ProQuest Belge Kimliği: 2379638069.
 27. “Doktora derecesinin Türkiye’deki denkliğinin tanınmaması sansürlemeyi amaçlıyor,” *Bianet*, 10 Eylül, 2021, <https://m.bianet.org/english/education/250034-failure-to-recognize-phd-degree-s-equivalence-in-turkey-aims-to-censor>.
 28. *Bakınız Türkiye İnsan Hakları Vakfı*, “Kuşatma Altındaki Üniversite: SAR, Felç Halindeki Türkiye’nin Akademik Toplumu (Turkey’s Academic Community in Paralysis), *Free to Think* 2020 (Kasım 2020), s. 69-73, <https://www.scholarsatrisk.org/resources/free-to-think-2020/>.